

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving

Programmabureau Eergerelateerd Geweld

Postadres: Postbus 20301, 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 's-Gravenhage

Bezoekadres

Schedeldoekshaven 100

Kamer H 8.20-21

2511 EX Den Haag

Telefoon (070) 3 70 79 11

Fax (070) 3 70 79 00

Datum	4 december 2007
Ons kenmerk	5518241/07/VbbV
Bijlage(n)	1
Onderwerp	Derde voortgangsrapportage Programma Eergerelateerd Geweld

Bij beantwoording de
datum en ons kenmerk
vermelden. Wilt u slechts
één zaak in uw brief
behandelen.

1. Inleiding

Hierbij bied ik u, mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de Minister voor Wonen, Wijken en Integratie (WWI), de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de derde voortgangsrapportage van het Programma Eergerelateerd Geweld aan.

Anderhalf jaar na de start van het Programma Eergerelateerd Geweld staat het fenomeen eergerelateerd geweld en daarmee de aanpak hiervan nog volop in de aandacht. De bewustwording van het belang dit type geweld te onderscheiden van andere soorten geweld en van passende interventies te voorzien neemt toe. Onderzoek en de voortdurende aandacht bij professionals maken dat het inzicht in aard en omvang steeds groter wordt. De ervaringen in de aanpak bewijzen dat het verschijnsel complex en lastig te duiden is. Het is in de praktijk niet mogelijk aan geweld altijd direct het motief van geschonden familie-er te koppelen wat registratie en numerieke duiding van het aantal gevallen bemoeilijkt.

De instellingen in het veld weten elkaar steeds beter te vinden door bijvoorbeeld aanwijzing van contactfunctionarissen en protocollering van de samenwerking. Er is structureel aandacht voor het fenomeen en er wordt resultaatgericht samengewerkt.

Het Programma heeft een brede insteek van preventie tot repressie. Dit maakt de keuze voor aansluiting bij het project Veiligheid Begint Bij Voorkomen voor

de hand liggend. Op deze wijze worden de lijnen en samenwerkingsverbanden met andere aanverwante projecten op het relationele geweldsveld helder en wordt de effectiviteit van het overheidsbeleid vergroot.

2. Voortgang Programma Eergerelateerd Geweld

2.1 Inleiding

Het volgende hoofdstuk geeft een indruk van de meest in het oog springende ontwikkelingen en resultaten op gebied van maatschappelijke preventie, bescherming, opvang en bestuur sinds de vorige voortgangrapportage (juni 2007). Het overzicht van alle resultaten treft u in het bijgevoegde planningsdocument aan.

In het bijzonder wil ik u op de volgende drie resultaten wijzen:

1. De Minister van OCW heeft onderwijsinstellingen een brief gestuurd over het belang van signalering van eergerelateerd geweld (zie §2.2);
2. opvang bijzondere groepen minderjarige en mannelijke slachtoffers (zie §2.3);
3. het Landelijk Expertise Centrum voor de politie (zie §2.4).

2.2 Maatschappelijke preventie

Meerjaren Kaderprogramma Minderheden 'Aan de goede kant van de eer'

Bij brief van 24 september jl. heeft de Minister voor Wonen, Wijken en Integratie (Tweede Kamer, 30.388, nr. 21) Uw Kamer geïnformeerd over het Meerjaren Kaderprogramma Minderheden 'Aan de goede kant van de eer'. Verandering van mentaliteit en emancipatie moeten vooral van binnenuit worden ondersteund en gestuurd. Van belang is daarom dat vertegenwoordigende organisaties uit de minderheden een rol vervullen in de aanpak. 'Aan de goede kant van de eer' concentreert zich op de maatschappelijke inzet van Vluchtelingenorganisaties Nederland (VON), het Samenwerkingsverband van Marokkanen in Nederland (SMN), het Inspraak Orgaan Turken (IOT) en de Samenwerkende Turkse Organisaties (STO) in Overijssel om de preventie van eergerelateerd geweld te versterken en een bijdrage te leveren aan de weerbaarheid van personen uit potentiële risicogemeenschappen en een betere samenwerking tussen instellingen en minderhedengemeenschappen. Voor de uitvoering van het eigen aandeel in dit preventieprogramma is op grond van voorstellen inmiddels subsidie verstrekt aan de deelnemende koepelorganisaties.

Binnen 'Aan de goede kant van de eer' worden in de periode van 2007 tot en met 2010 in tien gemeenten lokale achterbanorganisaties en minderhedengroepen versterkt op het aangaan en onderhouden van contacten

met politiefunctionarissen, hulpverleners en lokale besturen. Dit gaat gepaard met het verbeteren van kennis onder potentiële risicogroepen over de aanpak en toegang tot hulpinstanties. Ook wordt ingezet op mentaliteitsverandering van risicogroepen. Genoemde koepelorganisaties en de gemeente Rotterdam trachten komend voorjaar eerste afspraken vast te leggen over het vormgeven van samenwerking en wederzijdse inzet.

Preventie als onderdeel lokale aanpak

Eind juni heeft de gemeente Rotterdam met landelijke en lokale zelforganisaties een werkconferentie georganiseerd om mogelijkheden voor de vormgeving van onderlinge samenwerking te verkennen. VON, IOT en SMN hebben bij deze gelegenheid een handelingsprotocol gepresenteerd en besproken, waarin verantwoordelijkheden en handelingsmogelijkheden voor zelforganisaties zijn beschreven. Naar aanleiding van de werkconferentie is in september de publicatie “De Rotterdamse aanpak van eerge relateerd geweld” uitgebracht, die in de regio Rotterdam-Rijnmond breed is verspreid.

Scholenproject en aanpak eerge relateerd geweld onderwijssector

Het Albeda College in Rotterdam en het ROC van Twente zijn kort voor de zomer gestart met de uitvoering van het project ‘eerge relateerd geweld in en rond de school’. Over de opzet van het project bent u in de vorige voortgangsrapportage geïnformeerd.

Het Onderzoeks- en Adviesbureau Beke voert op dit moment een onderzoek uit naar vroegindicatoren van eerge relateerd geweld. Het onderzoek richt zich op registratie en monitoring binnen de school. Het onderzoek beschrijft feitelijke zaken van eerge relateerd geweld en analyseert de toepasbaarheid van schoolregistratiesystemen voor de signalering van eerge relateerd geweld. Het onderzoek, dat deel uitmaakt van het ROC-project zal vóór de zomer van 2008 gereed zijn.

Bewustwording is een zaak van ons allemaal. De minister van OCW heeft, mede namens de minister voor Wonen, Wijken en Integratie op 16 november 2007 de onderwijskoepels en onderwijsinstellingen in VO, MBO, HBO en WO geïnformeerd over het voorkomen van eerge relateerd geweld. Zij zijn met deze brief geattendeerd op de Wegwijzer en Waaier Eerge relateerd Geweld, die het voormalige FORUM- interventieteam relationele druk en geweld heeft opgesteld. Ook zijn de instellingen geïnformeerd over de uitrol van de politieaanpak en contactfunctionarissen in de politieregio's en over de pilots voor de opvang van minderjarige slachtoffers.

2.3 Bescherming

De Staatssecretaris van VWS stuurt voor het einde van dit jaar een brief naar Uw Kamer waarin veel aandacht wordt gegeven aan geweld in afhankelijkheidsrelaties. De Staatssecretaris van VWS zet binnen de begroting van VWS extra middelen in voor de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties (waaronder eerge relateerd geweld), oplopend van bijna 18 miljoen euro in 2008 tot ruim 32 miljoen euro in 2012.

Opvang mannelijke slachtoffers van eerge relateerd geweld

Naar aanleiding van de in februari 2007 opgeleverde casestudy naar de opvang en hulpverlening aan mannelijke slachtoffers van eerge relateerd geweld zijn verschillende vervolgacties onderzocht. Momenteel bezint de Staatssecretaris van VWS zich op verschillende vervolgacties. Een van de vervolgacties is in ieder geval het op verschillende locaties in Nederland opzetten van opvangplaatsen voor mannen. Deze voorzieningen voor opvang van mannen kunnen naast opvangplaatsen en methodieontwikkeling voor deze specifieke doelgroep ook waardevolle informatie over aard en omvang genereren.

Pilots opvang en hulpverlening minderjarige meisjes

De pilots voor minderjarige meisjes zijn in juni 2007 gestart. De twee pilots hebben eind oktober een eerste voortgangsrapportage ingediend. Een van de bevindingen die naar voren komt is dat een opvallend groot aantal jonge risicomeisjes zwanger is. De verblijfsduur van de meisjes varieert van enkele dagen tot een half jaar. Het tijdspect lijkt een positieve invloed te hebben op de afname van de dreiging. Naarmate vrouwen langer in de opvang verblijven, lijkt de dreiging af te nemen en neemt het contact met de familie toe.

Modelprotocol

Het in de regio Haaglanden tot stand gebrachte samenwerkingsprotocol tussen de vrouwenopvang, de politie en het openbaar ministerie (waar in paragraaf 2.4 verder op ingegaan zal worden) vormt een belangrijke basis voor een modelprotocol waarmee politie, OM, vrouwenopvang en andere instanties hun samenwerking lokaal kunnen protocolleren. Op 15 november jl. is de opdracht voor het ontwikkelen van dit modelprotocol voor lokale samenwerking gegund. De onderwerpen die hierin terug komen betreffen onder andere aanmelding, registratie, opvang, bescherming en ondersteuning van (potentiële) slachtoffers van eerge relateerd geweld. Het modelprotocol wordt begin 2008 opgeleverd.

Deskundigheidsbevordering

Deskundigheidsbevordering is van essentieel belang voor de ontwikkeling van een effectieve aanpak van eengerelateerd geweld. Professionals kunnen vanuit verschillende hulpverleningsgezichtspunten met eengerelateerd geweld te maken krijgen. Belangrijk is dat zij bekend zijn met het fenomeen en in staat zijn eengerelateerd geweld tijdig te herkennen zodat zij in samenwerking met collega's uit andere hulpverleningsvelden adequaat kunnen handelen. Deskundigheidsbevordering is dan ook een speerpunt van het Programma Eengerelateerd Geweld. Om hieraan concrete invulling te geven wordt een "instapcursus" ontwikkeld voor in ieder geval de volgende sectoren: jeugdzorg, Advies en Steunpunten Huiselijk Geweld (ASHG's), reclassering, schoolmaatschappelijk werk, jeugdgezondheidszorg, vrouwenopvang, Gemeentelijke Gezondheidsdiensten (GGD), Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). Beoogd wordt dat hulpverleners na het volgen van deze cursus in staat zijn eengerelateerd geweld te herkennen en dat zij (potentiële) slachtoffers met de juiste hulpverlenende instanties in contact kunnen brengen. Op dit moment loopt voor de ontwikkeling van deze "instapcursus" een aanbestedingsprocedure. Bij de ontwikkeling zal nadrukkelijk worden aangesloten bij de trajecten voor deskundigheidsbevordering bij vrouwenopvang en politie (zie hieronder).

Professionalisering

In overleg met de Federatie Opvang (FO) wordt gesproken over een plan van aanpak voor professionalisering van de instellingen op het onderwerp eengerelateerd geweld. Doel van het plan van de FO is de professionaliteit van instellingen voor vrouwenopvang vergroten bij de opvang van slachtoffers van eengerelateerd geweld. Nog niet alle instellingen hebben op dit specifieke onderwerp voldoende expertise kunnen opbouwen.

Informatievoorziening

Met ondersteuning vanuit het Programma Eengerelateerd Geweld is de FO in september 2007 begonnen met het project informatievoorziening waarmee in 2008 de registratie van eengerelateerd geweld in het bedrijfsprocessysteem van de instellingen voor vrouwenopvang gerealiseerd wordt.

2.4 Strafrechtelijke aanpak

Samenwerkingsprotocol Haaglanden

De in de tweede voortgangsrapportage gememoreerde werkgroep heeft haar taak volbracht. De werkzaamheden van de werkgroep waren gericht op de

protocollering van het samenwerkingsverband tussen vrouwenopvang, politie en openbaar ministerie in de regio Haaglanden. Het desbetreffende protocol is in juli aangeboden aan de opdrachtgevers en zal nu dienen als opmaat voor de ontwikkeling van een modelprotocol voor de protocollering van de samenwerking (zie §2.3). Aan de totstandkoming van het protocol heeft ook een vertegenwoordiger van de sector jeugdzorg een bijdrage geleverd. Het protocol is op 31 oktober jl., in mijn aanwezigheid, formeel ondertekend door de leidinggevenden van de betrokken organisaties.

Onderwijs Politie

De in januari 2007 gestarte werkgroep politieonderwijs heeft zowel ten behoeve van het initieel als het postinitieel onderwijs voor alle binnen het politieonderwijs geldende niveaus de leerdoelen vastgesteld. De leden van de werkgroep zijn thans bezig op basis van deze leerdoelen de benodigde leerplannen te schrijven. Voor de meeste niveaus zal dat einde van het jaar dan wel begin 2008 zijn afgerond waarna het onderwijs zal worden aangeboden.

Voor wat het onderwijs voor openbaar ministerie en zittende magistratuur betreft kan ik u melden, dat in goede samenwerking met het opleidingsinstituut voor de rechterlijke macht, de SSR, afspraken zijn gemaakt om (in het eerste kwartaal van 2008 met een eerste opleidingsdag als pilot te starten) een passende opleiding voor openbaar ministerie en zittende magistratuur te starten.

Landelijk Expertise Centrum (LEC)

In de tweede voortgangsrapportage meldde ik tevens, dat ik de korpsleiding van de regiopolitie Haaglanden had verzocht om een voorstel uit te werken voor de inrichting van een Landelijk Expertise Centrum (LEC). Inmiddels is in oktober 2007 over de gewenste inrichting overeenstemming bereikt met de korpsleiding.

Het korps Haaglanden is in het najaar begonnen de interne organisatie formeel te wijzigen voor het LEC. Dit laat onverlet dat de bestaande expertise van de Unit Multi-Etnisch Politiewerk volledig ingezet blijft worden voor advies aan andere korpsen of aan bijvoorbeeld instellingen voor vrouwenopvang. Het LEC biedt advies en ondersteuning aan de politiekorpsen in ons land om in specifieke gevallen, waarbij sprake is van eengerelateerd geweld. Daarbij fungeert het LEC als een “backoffice” voor de regiokorpsen die voor de interventies in zaken waarin eengerelateerd geweld (mogelijk) speelt een “frontoffice-rol” hebben.

Landelijke uitrol

Alle politieregio's hebben een contactfunctionaris eergerelateerd geweld benoemd. Veelal is voorafgaand vanuit het Programma Eergerelateerd Geweld oriënterend gesproken met de korpsleiding van de korpsen. Op 17 en 18 september jl. zijn voor de contactfunctionarissen twee introductiedagen georganiseerd. De eerste dag was bestemd voor degenen, die de introductiedag van 16 april 2007, niet hadden bijgewoond. Op de tweede dag had er een verdiepingsslag in casuïstiek plaats. Het is verheugend te kunnen constateren, dat veel korpsen op dit moment hun weg naar het LEC weten te vinden. In verschillende regio's is inmiddels de zoekslag in gebruik. Het betreft hier regio's die als bedrijfsprocessensysteem BPS hanteren. In de regio's waar XPOL in gebruik is verloopt de implementatie van de zoekslag wegens technische redenen moeizamer. De landelijke uitrol is nu op verschillende terreinen opgestart waardoor een goede planning mogelijk is. Ik verwacht u voor het eind van dit jaar uitvoerig te kunnen informeren over deze planning. In de onderstaande paragraaf ga ik verder in op een concreet onderzoek dat bij het LEC wordt uitgevoerd.

2.5 Bestuur*Informatie omvang eergerelateerd geweld*

Er is geïnventariseerd op welke beleidsterreinen informatie over (slachtoffers van) eergerelateerd geweld nu wordt geregistreerd. Gekeken is naar onderwijs, vrouwenopvang, ASHG's, Meldpunt Kindermishandeling en Bureau Jeugdzorg. Zoals mocht worden verwacht is door afwezigheid van een focus op deze specifieke geweldsproblematiek in het verleden geen sprake van een gestructureerde registratie. De registratiesystemen die binnen deze terreinen worden gebruikt bieden nu geen mogelijkheid om een registratie met betrekking tot eergerelateerd geweld in te voeren. Bovendien gaat aan een registratie vooraf dat medewerkers voldoende deskundig zijn op het gebied van eergerelateerd geweld. Om deze redenen wordt nu met voorrang ingezet op het ter beschikking krijgen van gegevens bij politie, instellingen voor vrouwenopvang en, vanaf medio 2008 bij onderwijsinstellingen. Deze gegevens geven nog geen goed beeld van de omvang van eergerelateerd geweld. Ze vormen wel de noodzakelijke basis om via een verbijzondering van zaken die worden "aangemeld" als eergerelateerd geweld (werkvoorraad) naar zaken waar de mogelijkheid van eergerelateerd zo serieus is dat als zodanig wordt geïntervenieerd (interventies) om tot zaken te komen waarover met een adequate analyse kan worden gesteld dat al dan niet sprake is van eergerelateerd geweld. Vooralsnog beschikt het LEC nog steeds over de meeste gegevens. Hoewel afkomstig uit een deel van de politiekorpsen is het van

belang deze zaken nader te onderzoeken. Binnen het LEC is in oktober jl. een onderzoek begonnen dat zich richt op de toeleiding van zaken, op de inspanningen van het LEC/ de Unit MEP en op de kenmerken van de onderzochte zaken.

Onderzoek partnerdoding bij etnische minderheden

In september is het psychologisch onderzoek naar 'Partnerdoding door etnische minderheden' verschenen. Dit onderzoek geeft een beeld van de aard van partnerdoding binnen etnische minderheden in Nederland. In het onderzoek worden de sociale, gedragskundige en psychopathologische karakteristieken van de allochtone dader van partnerdoding beschreven en vergeleken met een autochtone Nederlandse controlegroep. Voor het onderzoek zijn 409 casus bestudeerd, waarvan er 239 betrekking hadden op autochtone verdachten en 170 op allochtone verdachten. Zowel autochtone als allochtone verdachten waren in meerderheid mannelijk, waarbij autochtone verdachten gemiddeld 38 jaar waren en allochtone verdachten gemiddeld begin 30. De meeste verdachten hadden een lage tot zeer lage sociaal-economische status. Zowel autochtone als allochtone verdachten pleegden hun daad meestal vanuit een gevoel van krenking of angst voor verlating. De mate van krenking van de trots of mannelijkheid van de verdachte werd in veel gevallen beïnvloed door de cultuur van het land van herkomst.

Tegenover deze bevindingen, die voor beide onderzochte groepen gelden, staat dat in de onderzochte zaken allochtone verdachten vaker een ex-partner hadden gedood, dat vaker sprake was van eerder geweld en dat geweldsdreiging zich vaker ook uitstreckte tot hulpverleners. Minderheden zijn oververtegenwoordigd onder de partnerdoders (of pogingen daartoe) en worden gemiddeld zwaarder bestraft voor eenzelfde (fataal) delict. Allochtonen hebben minder vaak hulp gezocht bij de geestelijke gezondheidszorg, hoewel de psychische problematiek te vergelijken is.

Onderzoekers hebben in de onderzochte casus geen gevallen van eerwraak — moord of doodslag omwille van de familie-eer — geconstateerd. Wel speelde in een deel van de zaken eer een rol, of verwezen betrokkenen naar de familie-eer. De onderzoekers wijzen acculturatieproblematiek aan als een mogelijke factor bij het totstandkomen van het delict.

De interdepartementale beleidsreactie op dit onderzoek zal in de volgende voortgangsrapportage van mei 2008- aan Uw Kamer worden toegezonden.

Lokale aanpak

Rotterdam is sinds vorig jaar begonnen met een eigen gemeentelijke aanpak van eergeerelateerd geweld. Centraal staat daarin een "Kernteam Eergeerelateerd Geweld" (KEG) dat onderdeel uitmaakt van het Advies- en Steunpunt Huiselijk

Geweld. In het KEG bezien vertegenwoordigers van politie, vrouwenopvang en het ASHG casussen die worden aangereikt vanuit verschillende instellingen in Rotterdam. Indien zij van mening zijn dat er mogelijk sprake is van eergerelateerd geweld besluiten zij wie op welke wijze moet interveniëren. Het KEG functioneert nu ruim een jaar. Binnen de Rotterdamse aanpak zijn verschillende instrumenten ontwikkeld (risicotaxaties, registratieformats, voorlichtingsmateriaal e.d.). De ontwikkeling van de instrumenten in Rotterdam speelt een belangrijke rol in de uitwerking van landelijke maatregelen. Almelo kiest ervoor om in de eigen gemeentelijke aanpak eergerelateerd geweld nadrukkelijk aan de aanpak van huiselijk geweld te koppelen, waarbij er ruimte is voor de specifieke aspecten van eergerelateerd geweld. In Amsterdam wordt op dit moment een aanpak voorbereid.

Wijziging Rvb

De gewijzigde Regeling voor bepaalde categorieën vreemdelingen (Rvb) is 1 oktober 2007 in werking getreden. De wijziging van de Rvb-regeling voorziet erin dat slachtoffers van eergerelateerd geweld die geen verblijfsvergunning hebben een financiële toelage krijgen, zodat zij de kosten kunnen dragen van opvang in een instelling voor vrouwenopvang.

De voorwaarden voor verstrekking uit de Rvb luiden: a) indiening aanvraag verlening verblijfsvergunning (waarmee rechtmatig verblijf op grond van artikel 8, onder f, Vreemdelingenwet 2000 wordt verkregen) en b) op verblijf in een instelling voor vrouwenopvang. Met verstrekking van een financiële toelage op basis van de Rvb kan weigering van toegang tot de opvang worden voorkomen.

Om deze reden kunnen mannelijke slachtoffers van eergerelateerd geweld op dit moment alleen gebruik maken van de regeling als zij in een instelling voor vrouwenopvang zijn opgenomen. Zodra er opvang voor mannelijke slachtoffers van eergerelateerd geweld is geregeld, zal de Rvb voor deze groep worden aangepast.

3. Afgehandelde moties & toezeggingen

Samenwerking jeugdzorg en vrouwenopvang

In het voortgezet algemeen overleg met de commissie voor integratie van 8 maart jl. heb ik toegezegd de wijze van samenwerking tussen de verschillende hulpverlenende organisaties zoals jeugdzorg en vrouwenopvang toe te lichten. Deze samenwerking is inmiddels in de regio Haaglanden geprotocolleerd. Ik verwijs kortheidshalve naar paragraaf 2.4.

Eergerelateerd geweld tegen mannen

Uw Kamer heeft mij tijdens het algemeen overleg op 29 juni 2005 gevraagd te bezien of in de aanpak van eergerelateerd geweld tegen mannen een bijzondere aanpak nodig is. Uit de casestudy naar mannen die in februari 2007 door In-pact is opgeleverd blijkt dat mannen veelal meer zelfredzaam zijn en andere bronnen van hulp(verlening) aanboren dan vrouwen bedreigd met eergerelateerd geweld. De dreigings situatie in de in het onderzoek beschreven zaken was over het algemeen hoog. Deze specifieke doelgroep slachtoffers heeft door zijn andere culturele positie en kenmerken een andere hulpvraag wanneer eergerelateerd geweld dreigt. Zoals in paragraaf 2.3 is aangegeven worden verschillende vervolgacties onderzocht. Er is al het nodige gedaan om aandacht op deze groep te vestigen. Zo wordt op de website van de politie specifiek aandacht besteed aan deze groep. Ook in de beschrijving van de methode van de Unit MEP en via de instructiedagen voor de coördinatoren van de regiokorpsen is dit een aandachtspunt.

Een van de andere vervolgacties is het starten van een aantal pilots voor de ontwikkeling van opvang en methodieken ten behoeve van met eergerelateerd geweld bedreigde mannen.

5. Conclusie

De bovengeschetste resultaten geven een overzicht van de activiteiten die door het programma eergerelateerd geweld in de afgelopen rapportageperiode zijn ontplooid. Het Programma Eergerelateerd Geweld zorgt voor de samenhang tussen al deze maatregelen in de verschillende relevante beroepsgroepen en de samenhang met bestuurlijke borging. Het bijgevoegde planningsdocument informeert u verder over de andere op stapel staande en afgeronde maatregelen op het terrein van eergerelateerd geweld.

De Minister van Justitie,